

תל-אביב, ט"ז בשבט תשע"ז
12 בפברואר 2017
178S6194

לכבוד התאגידים הבנקאיים וחכ"א
לכבוד גב' איילין טולדנו – יו"ר ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון,
לידי: המנכ"ל וחברי הועדה

הנדון: שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנת 2016

רקע

1. בשנים האחרונות חל גידול משמעותי במורכבות עסקי התאגידים הבנקאיים, במורכבות הסביבה הכלכלית ובדרישות הרגולציה והגילוי החלות על תאגידים בנקאיים בעולם. התפתחויות אלה הביאו לעליה בהיקף ובמורכבות המידע אשר נכלל בגילוי לציבור של תאגידים בנקאיים בעולם, והעלה את הצורך לערוך חשיבה מחודשת לגבי הדרכים שבהן ניתן לשפר את מידת השימושיות והנגישות של אותו המידע למשתמשים בדוחות.
2. מסקירת הגילוי בדוחות לציבור לשנת 2015, עלה כי השינויים שבוצעו במבנה הדוח לציבור במהלך שנת 2015¹ תרמו לשימושיות של הדוחות, להתמצאות בהם ולהשוואה קלה יותר בין התאגידים הבנקאיים, אך נדרשות פעולות נוספות כדי להמשיך לשפר את שימושיות הדוחות.
3. לאור החשיבות שהפיקוח על הבנקים מייחס להגשת המידע באופן שימושי ונגיש לציבור, הוקם בשנת 2016 צוות עבודה של הפיקוח בו השתתפו נציגים מהתאגידים הבנקאיים וממשרדי רואי החשבון המבקרים.
4. צוות העבודה זיהה אזורים בהם ניתן לשפר את שימושיות הדיווח לציבור של התאגידים הבנקאיים בישראל, והציע שיפורים בנושאים אלה על בסיס השוואה לשיטות גילוי מובילות שמקובלות בבנקים מובילים בעולם. אנו מודים לחברי צוות העבודה על תרומתם המשמעותית בגיבוש ההצעות בנושא זה (מצ"ב בנספח א' רשימת חברי צוות העבודה).
5. בהתבסס על המלצות צוות העבודה, והניסיון שנצבר בפיקוח על הבנקים, מפורטים להלן מספר דגשים אשר להבנתנו עשויים לשפר משמעותית את השימושיות של הדוחות לציבור של התאגידים הבנקאיים ושל חברות כרטיסי האשראי (להלן – תאגידים בנקאיים), ואשר להערכתנו ניתן ליישם כבר בדוח לשנת 2016.

¹ ראה חוזר המפקח על הבנקים מס' ח-2458-06 בדבר "עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגיד בנקאי ושל חברת כרטיסי אשראי" מיום 28.4.2015.

6. במטרה לשפר את השימושיות והשקיפות של הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לציבור, ולצד זאת לצמצם את הנטל הרגולטורי, השינויים המפורטים להלן בדוחות השנתיים לציבור מתייחסים לצמצום משמעותי של מידע שאינו מהותי; דרישה להדגשת מידע מהותי, ובכלל זה הצגה תמציתית של מדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן והוספת ניתוח הרווחיות על-ידי הדגשה של הגורמים העיקריים שהשפיעו מהותית על הרווחיות; הרחבת הגילוי על מידע בתחום האשראי הקמעונאי, בו הסיכון במגמת עליה ובתחום הנדליין המהווה חשיפה מהותית בחלק מהבנקים; צמצום דרישות הדיווח לפעילות של תאגידים קטנים יחסית; ודחיית מועד הדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים העומדים בראש קבוצה בנקאית למועד בו מדווחות החברות הציבוריות במשק.
7. מודגש שהשינוי האמור מחייב מעורבות והכוונה מצד הדירקטוריון, ועדת הביקורת וההנהלה הבכירה, והעמקת שיתוף הפעולה המתקיים בין החשבונאי הראשי לגורמי הנהלה נוספים בשלבים השונים של עריכת הדוחות לציבור.
8. בכוונתנו לטפל בנפרד בהצעות נוספות אשר עלו בעבודת צוות העבודה המשותף, אשר יהיו ניתנות ליישום בדוחות של שנת 2017.

דגשים לשיפור השימושיות של הדוח לציבור לשנת 2016

9. **צמצום מידע איכותי שאינו תורם מהותית למשתמשים בדוחות:**
- בהתאם לנדרש בהוראותינו, אנו מצפים מהתאגידים הבנקאיים לצמצם משמעותית את הגילוי למידע איכותי שלא תורם מהותית למשתמשים בדוחות לציבור. במסגרת זו, לדוגמה:
- 9.1 **הוראות חקיקה וניהול בנקאי תקין, או הצעות בנושאים אלה –**
- 9.1.1 יש להימנע מלכלול תיאור של הוראות חקיקה וניהול בנקאי תקין, או הצעות בנושאים אלה, אלא אם מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הן נכנסו לתוקף לאחרונה או צפוי שהן יכנסו לתוקף, (2) הן השפיעו מהותית לאחרונה או צפוי שהן ישפיעו מהותית על התאגיד הבנקאי, וכן - (3) נכלל בדוח לציבור כימות של ההשפעה, או אם לא ניתן לכלול כימות, נכללה לכל הפחות הבהרה של מהותיות ההשפעה.
- 9.1.2 במקרים בהם יפורטו הוראות או הצעות כאמור יש לשקול לקצר בתיאור, כך שיתוארו בקצרה רק הרכיבים בהן שהשפיעו מהותית או שצפויים להשפיע מהותית על הבנק, ולהפנות למקור הרלבנטי.
- 9.2 **תיאור מאפייני מגזרי הפעילות –**
- 9.2.1 יש לשקול לצמצם משמעותית את המידע האיכותי המתאר את מאפייני מגזרי הפעילות שניתן בדוח הדירקטוריון וההנהלה או במסגרת הפרק על ממשל תאגידי ופרטים נוספים על התאגיד הבנקאי, כך שיעמוד בדרישות המעודכנות שלנו בנושא זה (סעיף 10.ט. בעמוד 11-640), ולהקפיד לכלול אותו במיקום הנדרש לפי הוראותינו (הפרק על ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי).

9.2.2. במסגרת זו יש להקפיד לבחון האם המידע שניתן עומד בדרישה הקיימת בהוראותינו, לפיה המידע יינתן אם הוא מהותי להבנת פעילות התאגיד הבנקאי בכללותו.

10. גילוי על בסיס תאגיד בנקאי (לא מאוחד):

10.1. לאור התפתחויות בגילוי המקובל בעולם בנושא זה, ולאור היקף המידע שנדרש בהוראותינו לגבי מגזרי פעילות ופעילות חברות מוחזקות עיקריות, נראה כי תאגידים בנקאיים נוספים במערכת יוכלו להציג דוח כספי שנתי על בסיס מאוחד בלבד.

10.2. לאור האמור אנו מעודדים תאגידים בנקאיים לפנות אלינו בהקדם אם ברצונם להציג דוח כספי לשנת 2016 על בסיס מאוחד בלבד, בהתאם לעקרונות שנקבעו בסעיף 7 בעמוד 610-4 להוראותינו.

11. גילוי על פעילות חברות מוחזקות עיקריות:

11.1. על התאגידים הבנקאיים לשקול לצמצם את הגילוי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ובדוח הכספי על פעילות חברות מוחזקות עיקריות, כך שהגילוי יינתן אם הוא מהותי לפעילות התאגיד הבנקאי בכללותו, וכך שהיקף הגילוי יותאם למידת המהותיות של החברה המוחזקת עבור התאגיד הבנקאי.

11.2. במסגרת זו ראוי:

11.2.1. להימנע מגילוי לפעילות של חברות לא מהותיות;

11.2.2. להימנע מגילוי לאירועים לא מהותיים ברמת התאגיד הבנקאי בכללותו, של חברות מהותיות יותר.

11.2.3. לצמצם כפילויות במידע בין ניתוח מגזרי הפעילות לבין תיאור פעילות החברות המוחזקות, כאשר פעילות חברה מוחזקת מהווה את עיקר הפעילות של הקבוצה במגזר פעילות או תת מגזר אשר מנותח וניתן לגביו מידע נפרד (לדוגמה חברות בנות המהוות את רוב הפעילות הבינלאומית של הקבוצה, חברות בנות המרכזות את פעילות ההשקעות הריאליות של הקבוצה, חברות בנות המרכזות את פעילות כרטיסי האשראי של הקבוצה, או חברות המרכזות את הפעילות של הקבוצה מול מגזר משקי בית).

12. הדגשת מידע מהותי בדוח לציבור:

על התאגידים הבנקאיים להדגיש מידע מהותי יותר, ולשקול לצמצם את הגילוי לגבי נושאים ופריטים שהם מהותיים פחות. במסגרת זו על התאגידים הבנקאיים להשקיע משאבים משמעותיים נוספים כדי להשיג מטרה זו, ולבחון פעם נוספת האם ניתן לשפר את החלקים הבאים בדוח לציבור, כדי שיעמדו טוב יותר ביעדים שהוגדרו בהוראותינו:

12.1. דברי יושב ראש הדירקטוריון, ניתן לשפר משמעותית את אפקטיביות הגילוי על ידי התמקדות בנושאים העיקריים, שלדעת יושב ראש הדירקטוריון, נוגעים ישירות לתאגיד הבנקאי, וציון השפעתם על התאגיד הבנקאי.

12.2. דוח הדירקטוריון וההנהלה:

12.2.1. הצגת מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעולות של התאגיד

הבנקאי, לרבות התפתחות על-פני זמן של מדדי ביצוע עיקריים בתחילת דו"ח הדירקטוריון וההנהלה (סעיף 6.6 בעמוד 2-620 בהוראותינו, נספח ב' להלן) –

12.2.1.1. במסגרת זו ניתן לשפר את אפקטיביות הגילוי אם הוא יתמקד בסעיפים העיקריים ומדדי הביצוע העיקריים בלבד, ויכלול בנוסף ניתוח תמציתי של הגורמים העיקריים לשינויים העיקריים בשנת הדיווח בסעיפים אלה. על התאגיד הבנקאי להפעיל שיקול דעת כדי להחליט מהם הסעיפים ומדדי הביצוע העיקריים.

12.2.1.2. בנוסף, תאגיד בנקאי רשאי לשלב את המתכונת המלאה של דוח רווח והפסד, מידע רב שנתי, ואת המתכונת המלאה של המאזן – מידע רב שנתי הנדרשת בהתאם לנספחים 1 ו-2 לדוח הדירקטוריון וההנהלה, בנספח לדוח השנתי, אם הוא סבור כי מיקום זה מקל על קריאת הדוח השנתי.

12.2.1.3. מצ"ב בנספח ב' דוגמה לדרך בה ראוי להציג את הסעיפים העיקריים ומדדי הביצוע העיקריים, המתבססת על שיטות הצגה של בנקים בעולם. על תאגיד בנקאי לבחון את הצורך להוסיף גילוי לסעיפים ומדדי ביצוע נוספים, לפי העניין, ככל הנדרש לצורך מתן גילוי לסעיפים ולמדדי הביצוע העיקריים בנסיבות המאפיינות אותו, ולהפנות במידת הצורך להגדרות של מדדי הביצוע להם ניתן גילוי.

12.2.2. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים בתקופת הדוח, שהיתה להם, או צפויה להיות להם, השפעה מהותית על התאגיד הבנקאי (סעיף 8 בעמוד 3-620 בהוראותינו) –

יש לוודא כי הנושאים המהותיים יותר שהשפיעו מהותית על התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת זוהו, וניתן להם גילוי בצורה ברורה מספיק בחלק זה, לרבות כימות השפעה על התאגיד הבנקאי.

12.2.3. הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר (סעיף 8.א.3) בעמוד 3-620 בהוראותינו) –

בפרק זה ראוי להתמקד בתיאור תמציתי של הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר, ולהימנע מתיאור מכלול סוגי הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי.

בנוסף, ראוי לבחון מחדש האם בתיאור הסיכונים שזוהו קיימת התייחסות המבהירה את מאפייני הסיכון שזוהו, השינויים שחלו בו בתקופת הדוח והשינויים שצפויים לחול, כך שהמשתמש בדוחות יוכל להבין מדוע הבנק בחר להדגיש סיכון זה ולכלול אותו במסגרת הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

12.2.4. הרווח והרווחיות של התאגיד הבנקאי (סעיף 9 בעמוד 4-620 בהוראותינו) - במסגרת זו ניתן לשפר את ניתוח הרווחיות על ידי הדגשה של הגורמים העיקריים (פנימיים וחיצוניים) אשר השפיעו מהותית על רמת הרווחיות של התאגיד הבנקאי ועל השינויים העיקריים בה ולציין את ההשפעה הכמותית של גורמים אלה.

13. גודל גופן :

13.1. כדי להקל על השימוש בדוח, לאפשר קריאה יעילה יותר של כל נושא, הדגשה קלה יותר של נושאים ושילוב קל יותר של עזרים חזותיים, על התאגידים הבנקאיים להשתמש בגופן מקובל בעברית (לדוגמה מסוג arial), וכן בגודל גופן ומרווחים בין שורות המקובלים בדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים בארה"ב. לאור האמור, ככלל, בדוח לציבור יעשה שימוש בגופן שגודלו 10 נקודות, וייכלל מרווח של 2 נקודות בין השורות.

13.2. תאגיד בנקאי רשאי להשתמש בגודל גופן קטן יותר, של כ- 8 נקודות, בטבלאות מפורטות, ולהשתמש בגודל גופן גדול יותר לצורך הדגשה, לדוגמה בדברי יו"ר הדירקטוריון ובכותרות.

13.3. אנו מעודדים תאגידים בנקאיים שיש להם קשיים בנושא זה לפנות אלינו לקבלת הבהרות.

14. הרחבת הגילוי על אשראי לאנשים פרטיים :

14.1. לאור מגמת הגידול בהיקפי האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדירה) ובמאפייני הסיכון של פעילות זו, נדרש לוודא שהגילוי שיינתן בדוחות לציבור של התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי יאפשר להבין טוב יותר את ההתפתחויות בתחום זה.

14.2. בהתאם לכך, אנו מעדכנים בחוזר שמופץ במקביל למכתב זה את הוראות הדיווח לציבור בנושא זה, אשר יחול מהדוחות לציבור לשנת 2016.

15. גילוי נוסף על אשראי לבינוי ונדל"ן :

לאור מאפייני הענף ומהותיות הפעילות, על תאגיד שיש לו פעילות מהותית באשראי לבינוי ונדל"ן להרחיב את הגילוי בנושא זה בדוח הדירקטוריון וההנהלה, על בסיס המידע הזמין שקיים אצלו ואשר משמש אותו כדי לעקוב אחר התפתחות סיכון האשראי בענף. גילוי זה יכול לכלול לדוגמה מידע איכותי על אופי הפעילות ומידע כמותי על סוג הנדל"ן או הביטחון (מגורים, מסחרי), שלב הבנייה (קרקע, בתהליך בנייה), או אינדיקטורים אחרים לאיכות האשראי (כגון יחס שווי לביטחון).

16. התאמת דרישות הגילוי לתאגידים בנקאיים קטנים יחסית :

בכוונתנו לצמצם חלק מדרישות הגילוי החלות על תאגידים בנקאיים קטנים יחסית, כדי שיתאימו טוב יותר לפעילות של תאגידים בנקאיים אלה. במסגרת זו ראה האמור בסעיף 17 להלן לגבי דחיית מועד פרסום הדוחות לשנת 2016 ואילך לשלושה חודשים, אשר תחול גם לגבי תאגידים בנקאיים קטנים יחסית, אשר עד כה נדרשו לפרסם את הדוחות השנתיים לציבור תוך חודשיים ממועד הדיווח. נושאים נוספים יבחנו במהלך שנת 2017.

17. מועד פרסום דוחות לציבור :

- 17.1. מוצע לאפשר לכלל התאגידים הבנקאיים לפרסם את דוחותיהם השנתיים לציבור עד תום 3 חודשים ממועד הדוח הכספי ואת דוחותיהם הרבעוניים לציבור עד תום חודשיים ממועד הדוח הכספי (המועד בו כלל החברות הציבוריות במשק מפרסמות את הדוחות הכספיים). דחייה זו תאפשר לתאגידים הבנקאיים להתמודד טוב יותר עם הגידול במורכבות ובהיקף פעילויותיהם ועם דרישות הגילוי.
- 17.2. בהתאם לכך, אנו מעדכנים בחוזר שמופץ במקביל למכתב זה את הוראות הדיווח לציבור בנושא זה, אשר יחול מהדוחות לציבור לשנת 2016.

בכבוד רב,

חנני סני

ד"ר חדוה בר

המפקחת על הבנקים

נספח א' –

הרכב צוות העבודה לשיפור שימושיות הדוחות:

1. הפיקוח על הבנקים: מר סטס סולומונוב
2. זיו האפט, רואי חשבון: מר גיא שמעון
3. סומך חייקין, רואי חשבון: מר אורן אייזנשטדט
4. בנק דיסקונט לישראל בע"מ: מר חנן קרמרמן
5. בנק הפועלים בע"מ: גב' סיביה שפירא, גב' מיכל קיסרי

נספח ב'-

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

(על בסיס מאוחד)

20X-4	20X-3	20X-2	20X-1	20X0	
					מדדי ביצוע עיקריים (באחוזים):
0%	0%	0%	0%	0%	תשואה להון
0%	0%	0%	0%	0%	תשואה לנכסים
0%	0%	0%	0%	0%	יחס הון עצמי רובד 1
0%	0%	0%	0%	0%	יחס המינוף
0%	0%	0%	0%	0%	יחס כיסוי הנזילות
0%	0%	0%	0%	0%	יחס יעילות
					מדדי איכות אשראי עיקריים (באחוזים):
					שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
0%	0%	0%	0%	0%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0%	0%	0%	0%	0%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
					נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח:
					(במיליוני ש"ח)
0	0	0	0	0	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
0	0	0	0	0	הכנסות ריבית, נטו
0	0	0	0	0	הוצאות בגין הפסדי אשראי
0	0	0	0	0	הכנסות שאינן מריבית
0	0	0	0	0	מזה: עמלות
0	0	0	0	0	הוצאות תפעוליות ואחרות
0	0	0	0	0	מזה: משכורות והוצאות נילוות
					רווח נקי למניה רגילה לשנת הדיווח:
					(בשקלים חדשים, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי)
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	רווח בסיסי
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	רווח מדולל (אם מהותי):
					נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח:
0	0	0	0	0	סך כל הנכסים
0	0	0	0	0	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
0	0	0	0	0	ניירות ערך
0	0	0	0	0	אשראי לציבור, נטו
0	0	0	0	0	סך כל ההתחייבויות
0	0	0	0	0	מזה: פיקדונות מבנקים
0	0	0	0	0	פיקדונות הציבור
0	0	0	0	0	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
0	0	0	0	0	הון עצמי, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
					נתונים נוספים:
0	0	0	0	0	מחיר מניה
0	0	0	0	0	דיבידנד למניה
0	0	0	0	0	מספר משרות
0%	0%	0%	0%	0%	יחס עמלות לנכסים

* הערה: נתונים המתחייבים לשנים קודמות הוצגו או סווגו מחדש, כדי להתאים לאופן ההצגה בשנת 20X0. [יש לסמן ב- * כל סכום שהוצג או סווג מחדש. אם קיימים נתונים בהם חל שינוי מהותי בשיטות המדידה, אשר לא הוצגו או סווגו מחדש בשל הוראות מעבר ספציפיות, יש לסמנם ב- **, ולציין זאת בהערה]

נספח ג : דוגמה לגופר :אריאל –

ועדת באזל הינה גוף בינלאומי אשר נוסד בשנת 1974 על ידי הבנקים המרכזיים של מדינות שונות. החלטותיה והמלצותיה של הועדה, אף שאין להן תוקף משפטי מחייב, קובעות את עקרונות הפיקוח לפיהם יפקחו הגופים המפקחים על המערכות הבנקאיות בחלק ניכר ממדינות העולם. בחודש יוני 2004 פרסמה ועדת באזל המלצות שנועדו להבטיח את הרגולציה הראויה בנושא הלימות ההון של בנקים במדינות השונות (להלן: "באזל II"). הנחיות באזל II הוסדרו בישראל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211. מרבית הוראות אלה תוקנו במהלך שנת 2013, והותאמו להוראות באזל III. התיקונים בתוקף, בדרך כלל, מיום 1 בינואר 2014.

בדוח של citi –

Citicorp is Citigroup's global bank for consumers and businesses and represents Citi's core franchises. Citicorp is focused on providing best-in-class products and services to customers and leveraging Citigroup's unparalleled global network, including many of the world's emerging economies. Citicorp is physically present in approximately 100 countries, many for over 100 years, and offers services in over 160 countries and jurisdictions. Citi believes this global network provides a strong foundation for servicing the broad financial services needs of its large multinational clients and for meeting the needs of retail, private banking, commercial, public sector and institutional clients around the world.